



ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Κοινωνική Προστασία

Σύνοψη διαμεσολάβησης

**Εισοδηματικά κριτήρια για την χορήγηση του επιδόματος
κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφάλιστων υπερηλίκων**

Βοηθοί Συνήγοροι του Πολίτη: Γιώργος Νικολόπουλος, Γιάννης Κωστής
Ειδική επιστήμονας: Παυλίνα Κοντογεωργοπούλου

Δεκέμβριος 2019

Ο Συνήγορος του Πολίτη διερεύνησε **αναφορές πολιτών, ανασφάλιστων υπερηλίκων**, σχετικά με την μη χορήγηση σε αυτούς από τον τ. ΟΓΑ (και νυν ΟΠΕΚΑ) του Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Ανασφάλιστων Υπερηλίκων, με την αιτιολογία της υπέρβασης των εισοδηματικών ορίων που θέτει ο νόμος (άρθρο 93 του ν. 4387/2016). Σε πολλές περιπτώσεις, οι ενδιαφερόμενοι είτε δεν είχαν κανένα πραγματικό εισόδημα είτε είχαν πολύ χαμηλό πραγματικό εισόδημα, αλλά το φορολογητέο εισόδημά τους προσδιοριζόταν βάσει των αντικειμενικών δαπανών διαβίωσης, με αποτέλεσμα να υπερβαίνει τα εισοδηματικά όρια του νόμου. Σύμφωνα με τις διατάξεις του ισχύοντος Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (άρθρο 31 του ν. 4172/2013), όλοι οι άγαμοι φορολογούμενοι που δηλώνουν πραγματικό ή τεκμαρτό εισόδημα, έχουν ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης (δηλ. τεκμαρτό εισόδημα) τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ, ενώ οι έγγαμοι, πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ. Στο ποσό αυτό προστίθεται η αντικειμενική δαπάνη από την ιδιοκατοίκηση, μίσθωση ή δωρεάν παραχώρηση κατοικίας, η οποία ορίζεται στα 40 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο για τα πρώτα 80 τετραγωνικά μέτρα κατοικίας και κλιμακώνεται στη συνέχεια. Σε περίπτωση κατοχής αυτοκινήτου, η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη ορίζεται στις 2.000 ευρώ το χρόνο, επίσης κλιμακούμενη.

Από τις διατάξεις που διέπουν τον **προσδιορισμό του τεκμαρτού φορολογητέου εισοδήματος** σε συνδυασμό με τα εισοδηματικά όρια του ν. 4387/2016, σύμφωνα με τον οποίο το εισόδημα που λαμβάνεται υπ' όψιν για την χορήγηση του επιδόματος κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφάλιστου υπερήλικα *δεν είναι το πραγματικό ατομικό ή οικογενειακό εισόδημα του αιτούντος, αλλά το φορολογητέο*, προκύπτει ότι άγαμος, διαζευγμένος ή χήρος αιτών την παροχή, ο οποίος δεν έχει πραγματικό εισόδημα, αλλά κατοικεί σε κατοικία επιφάνειας μεγαλύτερης των 35 τετραγωνικών μέτρων, ανεξαρτήτως εάν αυτή είναι ιδιόκτητη, μισθωμένη ή δωρεάν παραχωρούμενη, αποκλείεται από την χορήγηση του επιδόματος κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφάλιστου υπερήλικα. Αντιστοίχως, αιτών ο οποίος έχει στην κατοχή του ι.χ. αυτοκίνητο, το οποίο βρίσκεται σε κίνηση όλο τον χρόνο, αποκλείεται αυτομάτως από την χορήγηση του επιδόματος κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφάλιστων υπερηλίκων. Η εφαρμογή των διατάξεων αυτών και μάλιστα χωρίς να λαμβάνεται υπ' όψιν ότι εκτός των εισοδηματικών κριτηρίων, το άρθρο 93 του ν. 4387/2016, θέτει και περιουσιακά κριτήρια, «επιτρέποντας» στον αιτούντα να έχει ακίνητη περιουσία της οποίας η αντικειμενική αξία δεν υπερβαίνει τις 90.000 ευρώ και αυτοκίνητο, του οποίου η αντικειμενική δαπάνη δεν υπερβαίνει τις 6.000 ευρώ, οδηγεί στην απόρριψη της πλειοψηφίας των αιτήσεων.

Διαπιστώνοντας τα προβλήματα αυτά, ο Συνήγορος του Πολίτη απέστειλε πόρισμα προς την Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, την Αναπληρώτρια Υπουργό Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τον Διοικητή του ΟΠΕΚΑ, με το οποίο διατυπώνει **προτάσεις για την τροποποίηση του νομοθετικού καθεστώτος** που διέπει τα εισοδηματικά κριτήρια για την χορήγηση του επιδόματος κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφάλιστων υπερηλίκων.

Με το πόρισμά της η Αρχή επισημαίνει ότι το φορολογητέο εισόδημα του αιτούντος, στο μέτρο που υπολογίζεται βάσει των τεκμηρίων εισοδήματος που προβλέπονται από την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία και βασίζονται στην αντικειμενική δαπάνη συντήρησης κατοικίας που καλύπτει στοιχειωδώς την ανάγκη στέγασης ή στην κατοχή ενός αυτοκινήτου μικρού κυβισμού, καθώς και στην ελάχιστη δαπάνη διαβίωσης, δεν είναι πρόσφορο κριτήριο για την χορήγηση προνοιακής παροχής στους ανασφάλιστους υπερήλικες. Από πλευράς φορολογικής νομοθεσίας, το τεκμήριο εισοδήματος που βασίζεται στις δαπάνες αυτές, ιδίως υπό τις ισχύουσες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, αντίκειται στα διδάγματα της κοινής πείρας: πολύ συχνά, αφενός, οι αιτούντες ανασφάλιστοι υπερήλικες, προκειμένου να ικανοποιήσουν τις στοιχειώδεις αυτές ανάγκες, στηρίζονται στην αλληλεγγύη άλλων

προσώπων, αφετέρου, οι ανάγκες αυτές, παρότι στοιχειώδεις, δεν καλύπτονται καν ή καλύπτονται μόνον εν μέρει. Από πλευράς κοινωνικής νομοθεσίας, ορίζοντας ως κριτήριο χορήγησης της παροχής το φορολογητέο εισόδημα, ο νομοθέτης αποκλείει αιτούντες από την παροχή βασιζόμενος στην τεκμαιρόμενη ικανότητα των προσώπων αυτών να καλύψουν τις στοιχειώδεις ανάγκες για την ικανοποίηση των οποίων θα τους χορηγείτο ακριβώς η προνοιακή παροχή.

Επισημαίνεται επίσης, ότι τα προβλήματα αυτά δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν μέσω της **αμφισβήτησης των τεκμηρίων διαβίωσης** ενώπιον της φορολογικής διοίκησης. Ναι μεν, η φορολογική νομοθεσία προβλέπει πλέον ότι τα τεκμήρια είναι μαχητά. Ωστόσο, λόγω της έλλειψης ενημέρωσης των ενδιαφερομένων και της απροθυμίας της φορολογικής διοίκησης να εξετάσει και να δεχθεί αιτήματα άρσης των τεκμηρίων, η αμφισβήτησή τους είναι πρακτικώς αδύνατη με αποτέλεσμα να λειτουργούν στην πράξη ως αμάχητα.

Τέλος, όσον αφορά την διαδικασία υποβολής των αιτήσεων, απονομής των παροχών και διοικητικού ελέγχου των αποφάσεων, ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε ότι η συνταγματική αρχή της προηγούμενης ακρόασης, η αρχή της χρηστής διοίκησης, αλλά και οι ιδιαίτερες δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν οι δικαιούχοι προνοιακών παροχών ως προς την άσκηση των δικαιωμάτων τους, επιβάλλουν στην κοινωνική διοίκηση **αυξημένες υποχρεώσεις επικοινωνίας**, ενημέρωσης, ακόμη και καθοδήγησης των ενδιαφερομένων, ιδίως ενόψει των προβλημάτων που ανακύπτουν κατά την διαδικασία υποβολής του αιτήματος μέσω ψηφιακών υπηρεσιών.

Με αφορμή τις διαπιστώσεις αυτές, η Αρχή πρότεινε την **τροποποίηση του άρθρου 93 παρ. 1 περ. ε του ν. 4387/2016**, καθώς και του άρθρου 3 της κατ' εξουσιοδότηση εκδοθείσας Κ.Υ.Α., ώστε ως κριτήριο για την χορήγηση του επιδόματος κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφάλιστων υπερηλίκων, να λαμβάνεται υπ' όψιν το πραγματικό και όχι το φορολογητέο εισόδημα των αιτούντων, όπως ισχύει και για το Κοινωνικό Επίδομα Αλληλεγγύης, λαμβανομένων υπ' όψιν ως προς τον συνυπολογισμό και των εξαιρέσεων της παρ. 2 του άρθρου 93 του ν. 4387/2016. Επικουρικά, προτείνεται η τροποποίηση του άρθρου 93 του ν. 4387/2016, ώστε να μην συνυπολογίζεται τεκμαρτό εισόδημα το οποίο προκύπτει από την ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης, την αντικειμενική δαπάνη κατοικίας (ιδιόκτητης, μισθωμένης ή δωρεάν παραχωρούμενης) έως 80 τ.μ., και ενός αυτοκινήτου μικρού κυβισμού.

Τέλος, προτείνεται να τροποποιηθεί η διάταξη του άρθρου 46 παρ. 4 ν. 4520/2018, ώστε να μην αποκλείονται από τον διοικητικό έλεγχο των αποφάσεων μετά από ένσταση των ενδιαφερομένων, τα ζητήματα που αφορούν την πλήρωση των εισοδηματικών κριτηρίων.

Πληροφορίες: 213 1306600, press@synigoros.gr